

Lammet

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Bild: Biografcentralen

Rek för åk 5 - 8

Lammet är berättelsen om pojken Ephraim och hans bästa vän, fåret Churi, som tvingas flytta hem till främmande släktingar på den etiopiska landsbygden. De två utmanar såväl mansrollen som vuxenmakten i sin nya familj men vinner småningom både vänskap och framgång.

Lammet är en spännande, gripande och osentimental film som stimulerar till samtal om alltifrån matlagning och husdjur till familjerelationer och könsnormer.

Filmen och läroplanen

I Lgr11 kan vi läsa att "[g]enom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor."

Könsnormer och förväntningar är ett av filmens huvudteman, varför *Lammet* fungerar väl som utgångspunkt för fördjupning i dessa ämnen. I kursplanen för Geografi kan vi läsa att "[g]enom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om, och kunna göra jämförelser mellan, olika platser, regioner och levnadsvillkor."

Lammet är en film som är producerad i och utspelar sig i Etiopien och fungerar väl som utgångspunkt för fördjupade kunskaper om landets levnadsvillkor, kultur och geografi.

I kursplanen för Samhällskunskap kan vi läsa att "[u]ndervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer och arbetssätt. Den ska också bidra till att eleverna tillägnar sig kunskaper om, och förmågan att reflektera över, värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle."

Genom att filmen *Lammet* tematiserar centrala demokratifrågor såsom maktförhållanden mellan barn och vuxna, barna- och barns rättigheter fungerar den väl som utgångspunkt för fördjupad kunskap kring, och samtal om, dessa ämnen.

Handling

Filmen inleds med en närbild på pojken Ephraim som gosar med sitt får Churi. Sedan hans mamma dog bor Ephraim ensam med sin pappa i byn Buya på den etiopiska landsbygden. De har en nära relation, men pappan blir tvungen att lämna Ephraim hos släktingar en bit bort för att söka arbete i huvudstaden Addis Abeba.

I den nya familjen är gammelfaster Emama överhuvud och där bor även pappans kusin, hans hustru och deras två döttrar. Pappans kusin är sträng och skäller på Ephraim eftersom han föredrar att laga mat, som anses vara kvinnosyssla, framför att arbeta med jorden, som han själv. Ephraim längtar hem men tröstar sig med sitt får.

När pappans kusin säger att Ephraim till nästa högtid måste slakta Churi gör Ephraim ett rymningsförsök. När detta misslyckas, eftersom han saknar pengar till bussbiljetten, lagar han samosas (piroger) och säljer på marknaden men blir rånad på sin förtjänst av ett barngäng.

För att rädda Churi ber han en man i byn att ta hand om färet mot betalning, men när pappans kusin får veta att det är borta slår han Ephraim med en gren. Kvinnorna i familjen försvarar pojken. Det visar sig snart att Churi blir misshandlad av mannen och i stället hittar Ephraim en herdeflicka som vallar en hjord får och som lovar att också se till Churi så länge det behövs.

När pappans kusin upptäcker att Ephraim lagt undan pengar blir han arg igen. Ephraim skickas till marknaden för att handla kött och mjölk åt sin sjuka kusin och bestämmer sig för att göra ett nytt rymningsförsök. På väg mot bussen söker han upp herdeflickan med fårhjorden, men Churi vill inte följa med honom utan hellre stanna kvar. Ephraim blir ledsen och till följd av detta missar han den sista bussen hem. Han går vilse, mörkret faller och han somnar.

När han till slut hittas av sina släktingar bär de honom hem och alla är snälla mot honom. Från och med nu får han laga mat, trots att det anses vara en kvinnosyssla, eftersom hans mor genom matlagningen på det sättet lever vidare genom honom. Filmen slutar hoppfullt med en fest där Ephraim dansar med sin gammelfaster.

Lär känna Etiopien!

I *Lammet* skildras vardagen för en pojke på den etiopiska landsbygden, men den bild vi får av landet är långtifrån heltäckande. Etiopien ligger på Afrikas horn och tillhör kontinentens mest folkrika länder. Ungdomsarbetslösheten är låg och relativt många barn, 80 procent, går i skolan. En sak som är unik med Etiopien är att det tillsammans med Liberia är det enda afrikanska landet som aldrig har varit koloniserat. I världen är Etiopien känt för sitt kaffe och sina framstående idrottare, främst inom långdistanslöpning.

Ta reda på mer om Etiopien! Titta till exempel närmare på:

- Geografi: Hur många människor bor i Etiopien? Hur stort är landet till ytan jämfört med Sverige? Vad heter huvudstaden? Vilket är det officiella språket (som också talas i filmen)? Hur ser landets flagga ut?
- Kultur: I *Lammet* firas en religiös högtid, "det sanna korsets fest"; vilken religion tillhör den, vad firar man och när på året? Ephraim i filmen lagar samosas, ett slags piroger; vilka andra maträtter är vanliga i Etiopien? Lyssna på ett par låtar av den populära etiopiske musikern Teddy Afro och ta reda på lite fakta om honom!

Bild: Biografcentralen

Bild: Biografcentralen

- Sport: Vilka idrotter är störst i Etiopien? Hur har landet lyckats i internationella tävlingar inom dessa grenar? Vilka idrottsskvinnor och -män som representerar Sverige eller svenska lag har etiopiskt ursprung?

Familjer och familjerelationer

Ephraim bor tillsammans med sin pappa och sitt får. Hans mamma är död. För att kunna skaffa jobb i huvudstaden och på så sätt göra det bättre för den lilla familjen lämnar Ephraims pappa sonen hos släktingar.

- Vad har Ephraim för relation till sin pappa? Varför sover de i samma säng?
- Hur förstår vi att Ephraim längtar efter sin döda mamma, trots att han nästan aldrig pratar om henne? Vad menar hans släktingar när de säger att hans döda mamma "lever vidare" genom hans matlagning?

Vid sidan om sin pappa tycker Ephraim allra mest om sitt får, Churi. Han har ärvt Churi av sin mamma och han pratar och gosar med honom och tar honom med sig överallt. Churi är Ephraims bästa vän, tröst och sällskap.

- Människor har i alla tider och kulturer levt tillsammans med djur, både som nytta och som rent sällskap. Varför, tror ni?
- Är du vän med något djur? Berätta om djuret och om varför du tycker så mycket om det!
- Eller tycker du kanske inte alls om djur? Varför, i så fall?

Hemma hos sina släktingar blir livet väldigt annorlunda för Ephraim och han längtar både hem och efter sina föräldrar.

- Hur är Ephraims släktingar? Försök beskriva gammelfaster Emama, pappans kusin och den unga tjejen Tsion!
- Vem är det som bestämmer i den här familjen?
- Varför gillar Ephraim och Tsion varandra? Vad har de gemensamt?

Vuxna och barn, makt och maktlöshet

Ephraim är väldigt utlämnad till de vuxna i sin släkt, som fattar flera beslut som han inte tycker om. Exempelvis så vill han inte skiljas från sin pappa, han vill hellre laga mat än hjälpa till med jordbruket och han vill definitivt inte att hans får Churi ska slaktas. Också i Sverige bestämmer vuxna över barn i de flesta frågor ända tills de fyllt 18 år.

- Är det rätt att vuxna bestämmer över barn? Om ja: varför? Om nej: varför inte? Diskutera vilka saker barn respektive vuxna ska bestämma över!
- Skulle du vilja bestämma mer i din familj? Om ja: varför? Om nej: varför inte?
- Om man som barn inte är överens med en förälder om ett viktigt beslut i familjen; vad kan man göra?

Hemma hos Ephraims släktingar används både en piska och en gren som bestraffning när någon (barn eller vuxen) gör eller säger något som anses "dumt". I Sverige är det förbjudet att slå barn, men i många länder är det faktiskt tillåtet.

- När blev det i Sverige förbjudet för föräldrar att slå barn?
- Varför tror ni att det så länge var tillåtet för vuxna i Sverige att slå sina egna barn, medan det var förbjudet för dem att slå andra vuxna?
- Ta reda på vilka i länder i Europa det är tillåtet med så kallad barn-aga, det vill säga att slå sina barn som en del av uppfostran!

Matlagning, "tjejigt" och "killigt"

Ephraim älskar att laga mat! Hans kvinnliga släktingar tycker att det är en jättebra sysselsättning, medan männen menar att det inte passar för en pojke att laga mat och att Ephraim borde ägna sig åt annat, såsom jordbruksarbete.

- Varför tror ni att pappans kusin blir så arg när Ephraim lagar mat?
- Varför tror ni att de kvinnliga släktingarna tvärtom tycker att det är bra att Ephraim hjälper till med maten?

I Sverige är det många som tycker om att laga mat, både tjejer, killar, kvinnor, män och de som definierar sig på ett annat sätt.

Bild: Biografcentralen

Det finns massor av matlagningsprogram i tv för både barn och vuxna, mängder av matbloggar, matpoddar och matkanaler på Youtube – och varje år ges det ut ungefär 400 kokböcker i Sverige!

- Tycker du om att laga mat? Gör en undersökning i klassen och ta reda på hur många som tycker om att laga mat och varför!
- Har ni tips på recept, tv-program, böcker, Youtubekanaler, poddar eller bloggar? Sätt ihop alla klassens bästa recept och tips till ett häfte och illustrera gärna med foton, teckningar och bilder från internet.

Även om just matlagning är populärt bland både tjejer och killar i Sverige finns det annat som anses ”typiskt tjejigt” respektive ”typiskt killigt”. Det är dock viktigt att veta att vad som anses tjejigt respektive killigt är olika i olika tider, på olika platser och i olika gäng. Det förändras hela tiden!

- Finns det några intressen, hobbyer eller sporter som anses typiskt tjejiga eller typiskt killiga i er skola? I så fall: vilka? Och: varför tror ni att just dessa anses typiskt tjejiga eller killiga?
- Vilka nackdelar finns det med att dela in saker i tjejiga respektive killiga?
- Hur kan man ändra på den här indelningen efter kön, så att alla kan känna sig helt fria att testa och ägna sig åt det de helst vill, i stället för det som andra förväntar sig att de ska vilja testa och ägna sig åt?

Tips på fördjupning

Läs

Det finns flera filmer om barn som saknar sin döda mamma och som är nära vän med ett djur. Tre som är riktigt bra och som det finns filmhandledning till är:

- *Giraffada* (Rani Massalha, Palestina m fl, 2013).

Om en pojke som hjälper sin pappa, som är veterinär på Palestinas enda zoo, att smuggla en giraff över den israeliska gränsen.

Filmhandledning: <http://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/filmiskolan/filmhandledningar/giraffada/>

- *Kauwboy* (Boudewijn Koole, Nederländerna, 2012).

Om en pojke som tämjer en kaja och håller deras vänskap hemlig för sin pappa, som har svårt att kontrollera sitt häftiga humör.

Filmhandledning: <http://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/filmiskolan/filmhandledningar/kauwboy/>

- *Livet enligt Nino* (Simone van Dusseldorp, Nederländerna, 2014).

Om en pojke vars pappa har svårt att få vardagen att fungera och vars bästa vän är en talande kanin.

Filmhandledning: <http://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/filmiskolan/filmhandledningar/livet-enligt-nino/>

Det finns massor av böcker, bloggar, youtubekanaler, tv-program och radioprogram om matlagning för och av barn!

Här är några tips:

- Barnministeriet dokumentär: "Mästerkockarna Svea och Melker" (radioprogram, 30 min, UR skola).

Länk: <https://urskola.se/Produkter/199239-Barnministeriet-dokumentar-Masterkockarna-Svea-och-Melker>

- Matgeek är en populär, proffsig och trevlig Youtubekanal (även podcast, blogg och webbsida) som drivs av Johan Hedberg och har ett ungt tilltal.

Länk: <https://www.youtube.com/user/matgeek/featured>

- Johanna Westman har haft matlagningsprogram för barn och gett ut flera kokböcker för unga kockar. Men hon har också komponerat inspirerande och svängiga matlåtar.

Länk: <https://www.oppetarkiv.se/video/1505457/johannas-matlatar-avsnitt-1-av-6>

Produktionsuppgifter

Lammet, 2015

Etiopien

Regi och manus: Yared Zeleke

Producent: Ama Ampadu

Musik: Christophe Chassol

Medverkande:

Rediat Amare, Kidist Siyum, Welela Assefa, Rahel Teshome, Surafel Teka, Indris Mohamed

Längd: 94 min

Distribution:

Biografcentralen

<http://www.biografcentralen.se/filmbokning/skolbio/lammet/>

Redaktion

Text: Malena Janson

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, september 2018

Kontakt

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via filminstitutet.se/boka-skolbio kan du lära dig mer om hur du hittar och boka film för visningar i lärande sammanhang.